

ADNOTATIONES

ad

»ICHNEUMONOLOGIAM SUECICAM»

AUCTORE

AUG. EMIL HOLMGREN.

Fam. ICHNEUMONIDES.

Subfam. I. ICHNEUMONIDES OXYPYGI.

Exephanes occupator — Pag. 9¹.

Post var. 3 addendum:

Var. 4. ♂ ♀: minor, segmentis 2 et 3 abdominis interdum fusco-notatis.

Hab. in Suecia media et meridionali, minus frequens.

ICHNEUMON — Pag. 10.

Sectio 1:ma.

1. *I. pisorius* — Pag. 10.

Var. 1. ♂ ♀.

In monte solitario Hunneberg Westrogothiæ marem hujus varietatis quoque inveni.

3. *I. Coqueberti* — Pag. 13.

I. similatorius TISCHB., Stett. Ent. Zeit. XXXIV. 348.3.

In insula Wermdön prope Holmiam feminas nonnullas detexit Studiosus GUST. ZÄTTERLUND.

¹ Confr. HOLMGR. Ichneumonologia Suecica.

Obs. Species valde affinis *I. similatorio* (nostro); feminas quidem utriusque speciei ab invicem distinguere facile est propter *I. similatorii* ♀ aream mesonoti superomediam angustam et apice emarginatam, dum *I. Coqueberti* ♀ area superomedia latiuscula et costa recta vel subrecta apice occlusa est. Antennæ in *I. simil.* ♀ post mortem involutæ sunt, in *I. Coqueb.* ♀ autem incurvatæ. Areæ metanoti laterales sæpius costa sat distincta discretæ. — Hæc Species ab auctoribus, ut mihi videtur, cum *I. similatorio* nostro confundenda est (confr. TISCHBEIN l. c.). Marem ignoro. De pictura pedum, interdum sat variabili, vide *Ichn. Suec.* l. c.

8. *I. falsificus* — Pag. 19.

In Smolandia (GADAMER); prope Holmiam (ZÄTTERLUND).

10. *I. leucocerus* — Pag. 22.

Feminam unicam prope Holmiam invenit ZÄTTERLUND. Species in Scandinavia certe rarissima est et antehac, quantum scio, semel tantum observata. In fagetis Germaniæ autem frequenter occurrit (TISCHBEIN).

8—9. *I. urticarum* HOLMGR. n. sp.

Parum nitidus, punctatus, ater; ♂: palpis ex parte, orbitis oculorum facialibus, lineis ad radicem alarum, scutello et tiliarum anticarum latere antico, albidis; alis fuscidine leviter tinctis, stigmatate fulvo-testaceo, tegula nigra puncto albo; ♀: orbitis oculorum frontalibus angustissime, annulo antennarum, lineola infra alas, scutello et tiliarum anticarum latere antico, albidis; alis fuscescentibus, stigmatate sordide fulvo-testaceo, tegula nigra; coxis posticis subtus nudis, simplicibus — ♂ ♀ (Long. 15—18 millim.).

Habitat in Westrogothia, ubi in monte Hunneberg marem unicum unicamque feminam detexi.

Caput pone oculos angustatum; temporibus et genis haud buccatis. Clypeus apice truncato. Antennæ setaceæ, apud feminam ante apicem vix dilatatæ, post mortem incurvatæ. Thorax, nitore exiguo, alutaceo- vel subrugoso-punctatus; parapsidis

mesonoti parum perspicuis; scutello parce et subtiliter punctato, nitido; metanoto areis superioribus 5. Segmentum 1:um abdominis postpetiolo plus minusve aciculato, in ♂ distinctius quam in ♀; 2:dum coriaceum, basin versus rugulosum, *maris* gastrocælis profunde exsculptis, spatio interjacente substriato, area media postpetioli parum latiori, *feminæ* gastrocælis mediocribus, spatio interjacente ruguloso area media postpetioli latiori; terebra vix ultra apicem abdominis exserta. Alæ areola 5-gona. Coxæ posticæ feminæ scopula nulla instructæ.

Mas. Caput cum antennis nigrum, orbitis facialibus pallidis; palpis maxillaribus nigro-fuscis, medio albidis. Thorax ater, scutello eborino, linea ante alas lineolaque infra alas albidis. Abdomen nigrum, haud cyaneo-micans, incisuris 2 et 3 subferruginantibus. Alæ fuscedine tinctæ, stigmatibus fulvo-testaceo, tegula nigra macula alba. Pedes nigri, anteriores geniculis et latere antico tibiæ albidis, tarsis nigro-fuscis.

Femina. Caput nigrum; orbitis oculorum frontalibus angustissime pallidis. Antennæ nigræ; articulis flagelli 7—12 albis. Thorax niger, lineola infra alas albida; scutello albido vel stramineo. Cetera fere sicut in ♂, sed alis magis fuscescentibus.

13. *I. rufinus* GRAV. — Pag. 28.

Post var. 2 addendum:

Var. 3 ♀: dorso mesothoracis lineis 2 albidis.

Obs. Spatium infraoculare in ♀ latitudinem mandibularum vix æquans. Coxæ posticæ ♀ nitidæ punctis sparsis, scopula majuscula.

14. *I. impressor* ZETT. — Pag. 30.

Post diagnosin addendum:

Var. 1. ♀: flagello antennarum in medio supra albedo-notato.

Obs. Dubium videri potest num *I. nigricornis* WESM. ad eandem speciem pertineat ac noster.

16. *I. comitator* — Pag. 31.

Marem e Westrogothia mecum benevole communicavit Cel. N. E. FORSELL.

Caput minus buccatum quam apud feminam, pone oculos nonnihil augustatum. Antennæ porrectæ, apicem versus attenuatæ. Metathorax area superomedia subtruncata; areis dentiparis et spira-

culiferis apice transversim rugulosis; area posteromedia tripartita; areis pleuralibus punctatis, nitidis.

Mas. Caput nigrum, palpis, macula mandibularum, lateribus clypei et faciei orbitisque frontalibus, albidis vel pallide stramineis. Antennæ totæ nigræ. Thorax niger, lineola vel macula ante alas lineolaque infra alas albidis. Abdomen et alæ ut in femina colorata. Pedes nigri; femoribus anticis subtus stramineis, mediis puncto apicali stramineo; tibiis anterioribus albidis, latere altero apicem versus nigro, posticis albis apice nigro; tarsis albis, anterioribus apice articulorum rufo aut fusco, posticis vel articulo primo apice nigro sequentibus totis nigris, vel articulis 1—3 apice fuscescentibus, 4 et 5 totis fuscis.

20—21. **I. bistrigosus** HOLMGR. n. sp.

Nitidulus, punctatus, niger; orbitis oculorum frontalibus incisurisque anterioribus abdominis, apicem versus cyanescenti, fulvo-rufis; annulo antennarum albo; stigmatè alarum fusco; tibiis meterioribus latere antico pallidis; antennis medio sat dilatatis et compressis; areola alarum costam versus oclusa; area metanoti superomedia semielliptica, læviuscula. — ♀ (Long. 15—16 millim.).

Var. 1. ♀: scutello striga utrimque laterali fulvo-straminea, puncto ad orbitas verticis pallido.

Var. 2. ♀: vertice et scutello totis nigris.

Habitat in Smolandia et Lapponia, rarius.

Statura et conformatione corporis partium *I. castaniventri* similis et affinis, sed robustior et præterea terebra minus exserta, colore abdominis pedumque vere diversus.

21. **I. funebris** — Pag. 39.

Post. var. 1. addendum:

Var 2. ♂: tibiis posticis interne basin versus albicantibus; articulo primo tarsorum posticorum basi late albida.

Marem unicum in Kinnekulle Westrogothiæ detexit Stud. G. HOLM — Species genuina in hortis et pratis Uplandiæ a me pluries capta est. Femina mare rarior occurrit.

22. *I. fuscipes* — Pag. 40.

Var. 3. ♀.

Ad Råslätt Smolandiae a Dom. GADAMER inventa.

22—23. *I. nothus* HOLMGR. n. sp.

Subnitidus, punctatus, niger; ore, lateribus clypei et faciei, puncto minutissimo ad orbitas verticis, margine supero colli interrupte, macula ante alas nec non basi tiliarum metatarsorumque late, albis; antennis vestigio annuli albi; alis fuliginoso-hyalinis, stigmatate nigricante, tegula nigra — ♂ (Long. 18 millim.).

Hab. in insula Wermdön prope Holmiam, ubi marem unicum detexi.

Species medium quasi tenet inter *I. fuscipodem* et *I. multiannulatum*. Caput pone oculos nonnihil angustatum. Clypeus apice medio impresso. Mesonotum parapsidis antice distinctis. Scutellum apice depresso. Metanotum areis superioribus 5, earum superomedia subsemilunari. Postpetiolus crasse aciculatus. Segmentum 2: dum abdominis gastrocælis profunde exsculptis, spatium interjacentem fortiter striato area media postpetioli angustiori. Alæ areola costam versus breviter aperta, nervum recurrentem ordinarium fere in medio recipiente. Pedes validiusculi.

23—24. *I. napæus* HOLMGR. n. sp.

Nitidulus, punctatus, niger; orbitis faciei late, annulo antennarum, collo, lineis duabus ad alarum radicem, scutello apice toto annuloque tiliarum, albis; alis fulvedine tinctis, stigmatate fulvo-testaceo, tegula puncto albida; capite buccato; pedibus validis — ♂ (Long. 20 millim.).

Mare unicum prope Holmiam inveni.

Species inter majores hujus sectionis. Caput buccatum, pone oculos haud angustatum; temporibus latis; genis mandibulisque confertim punctatis. Clypeus depressus, fortiter at remote punctatus. Thorax æquialtus; mesonoto parapsidis obsolete; mesopleuris punctatis, interstitiis et macula speculari lævibus, nitidis; scutello obtuso, subelevato; metanoto ruguloso, area superomedia

latitudine nonnihil longiori, areis lateralibus utrimque duabus, subconfluentibus. Segmentum 1:um abdominis area media postpetioli aciculata; 2:dum gastrocælis modice profundis, spatio interjacente ruguloso-striato. Abdomen præterea superne totum fortiter punctatum vel punctato-alutaceum, nitore tantum exiguo. Alæ areola costam versus aperta, nervum recurrentem ordinarium in medio recipiente; retinaculis 15. Pedes validi.

Mas. Caput nigrum; mandibulis ante apicem rufis; puncto utrimque clypei lateribusque faciei albidis. Antennæ nigrae, scapo macula subtus articulisque flagelli 11—14 albis. Thorax niger, margine supero colli, macula cuneata ante tegulas, callo infra alas scutelloque apice toto, albidis. Abdomen nigrum. Alæ stigmatate fulvo-testaceo, tegula nigra macula alba. Pedes nigri; tibiis albis, ima basi apiceque toto nigris, anticis latere antico albo-stramineis.

23—24. *I. silvanus* HOLMGR. n. sp.

Nitidulus, punctatus, niger; orbitis oculorum frontalibus, anulo antennarum, lineis ad alarum radicem, scutello, tibiis medio late tarsisque posticis maxima ex parte, albidis; abdomine apicem versus cyanescente; alis fuscedine tinctis, stigmatate nigricante; ♂: ore, clypeo, facie, scapo antennarum subtus, picturis thoracis et pedum, albidis; ♀: ore ex parte testaceo, macula apicis segmenti primi abdominis albida. — ♂ ♀ (Long. 18—20 millim.).

Habitat in silvis Sueciæ mediæ, rarissime. Mares duos in insula Gåsö prope Holmian inveni. Feminam, verisimiliter in Smolandia captam, in collectione Dom. I. LJUNG vidi.

Species pictura insigni pedum ab affinibus præcipue dignoscenda. Similis *Ich. nobili* WESM. (Ichn. Ot: 14. 12.), sed vere diversa.

Caput pone oculos angustatum; temporibus modice latis; fronte inæquali, antice excavata. Clypeus apice truncato. Antennæ apice attenuatæ, post mortem recurvatæ, nec involutæ, apud feminam pone apicem paullo validiores, articulo 11-mo flagelli subquadrato. Thorax robustus, alutaceo-vel coriaceo-punctatus, in ♂ parapsidis distinctioribus quam in ♀; scutello convexo, subobtusato, punctulato; metathorace areis superioribus 5 distinctissimis, earum supromedia semicirculari (♀) vel semilunari (♂), area posteromedia modice concava, in ♂ distincte tridivisa. Segmentum 1:um abdominis postpetiolo latiusculo, angulis apicalibus obtusis vel rotundatis, area media punctato-aciculata; 2:dum gastrocælis profunde exsculptis, spatio interjacente ruguloso, area media postpetioli angustiore; 3:tium transversum; sequentia apud

♀ læviuscula; terebra validiuscula, ultra apicem exserta. Alæ areola costam versus subocclusa vel breviter aperta, nervum recurrentem ordinarium fere in medio recipiente. Pedes mediocres; coxis posticis subtus in utroque sexu simplicibus confertissime punctatis.

Mas. Caput nigrum; ore toto, clypeo, macula magna genarum, facie orbitisque frontilibus, albidis vel stramineis. Antennæ nigræ, scapo subtus pallide stramineo; articulis flagelli 10—18 vel eorum plurimis supra albis. Thorax niger; collo, maculis duabus pleurarum (una in lobo propleurarum, altera fere in medio mesopleurarum locatis), linea lata sinuata ante alas, macula seu linea infra alas, lineis vel maculis duabus mesonoti, scutello, postscutello maculisque duabus metathoracis, albidis aut (post mortem) pallide stramineis. Abdomen nigrum, cyaneo-micante; segmento 1:mo summo apice vestigio maculæ pallidæ. Alæ fuscedine tinctæ; stigmatate nigro-fusco; tegula albida dimidia basali parte nigra. Pedes anteriores coxis et trochanteribus pallide stramineis, basi summa nigris, femoribus antice pallide stramineis, postice nigris, tibiis concoloribus, sed ante basin macula straminea, tarsis fuscescenti-stramineis, articularum summo apice fusco; postici coxis nigris macula superna pallide straminea, trochanteribus nigris, femoribus nigris externe macula paullo ante medium et puncto prope apicem pallide stramineis, tibiis albicantibus, apice et ima basi nigris, tarsis fulvescenti-stramineis articularum apice summo fusco.

Femina. Caput nigrum; ore ex parte testaceo-fusco; orbitis oculorum frontilibus late, externis anguste albicantibus. Antennæ nigræ, articulis flagelli 7—13 supra albidis. Thorax sicut in ♂, sed maculis pleurarum, meso- et metanoti deficientibus. Abdomen nigrum, cyaneo-micans; segmento 1:mo fascia apicali straminea; incisuris 2 et 3 ferruginantibus. Alæ fuscedine tinctæ, stigmatate et squamula nigro-fuscis. Pedes nigri, annulo tibiaram lato albido; tarsis posticis articulis 3 primis albicantibus apicibus summis fuscis.

Sectio 2:da.

25. **I. culpator** — Pag. 44.

Var. 2 ♀.

In Uplandia haud infrequens.

Sectio 3:ia.

30. **I. computatorius** MÜLL. — Pag. 53.

Post var. 2 addendum:

Var. 3. fronte tota nigra.

Hab. in Westrogothia (J. HULTGREN).

Obs. Antennæ ♀ incrassatæ, inter medium et apicem compressæ. — »Coxæ posticæ subtus scopula obsoleta vel interdum nulla» TISCHB. 419.

30—31. **I. cerebrosus** WESM. — Pag. 91.

Hujus speciei diagnosis paullulum modificanda:

Parum nitidus, punctatus, niger; ♂: lateribus faciei, lineis ad alarum radicem scutelloque albidis; stigmatate alarum fulvo, tegula macula albida; tibiis anterioribus plus minusve pallidis, posticis basin versus obscure ferruginantibus; ♀: annulo antennarum, lineis ad alarum radicem (sæpius evanescentibus), scutello et macula segmentorum 6 et 7 abdominis, albis; abdomine nigro toto vel segmentis 2 et 3 rufis; stigmatate alarum fulvo; pedibus maxima ex parte nigris vel tibiis rufis, posticis apice nigris; coxis posticis subtus scopula parva, tuberculiformi; ♂ ♀: capite pone oculos angustato; margine genarum infra basin mandibularum dilatato et leviter reflexo. — ♂ ♀ (Long. 15—20 millim.).

WESM. Rem. Crit. 88. ♀ — HOLMGR. Ichn. Suec. 91. ♀. —? *I. tuberculipes* WESM. Mantissa Ichn. 19. 45:bis ♂ ♀.

Hab. in Uplandia ad Holmiam (HALLSTRÖM); i Westrogothia (B. FORSELL); in Gotlandia (THEDENIUS); in Oelandia (D'AILLI).

33. **I. confusorius** GRAV. — Pag. 58.

Obs. Mas: clypeo, facie et orbitis frontis flavis; mandibulis sæpius obscuris; tarsis posticis articulis ultimis haud totis fuscis. — *Femina:* scopula coxarum posticarum distincta vel sæpissime umbra fusca tantum indicata; collo nunquam albototato.

In Suecia media et meridionali haud raro occurrit.

33—34. **I. albicollis** WESM.

Parum nitidus, punctatus, niger; ♂: ore, clypeo, facie, initio orbitalium frontaliuum, scapo antennarum subtus, collo

superne, lineis ad alarum radicem scutelloque, eborinis; segmentis 2 et 3 abdominis flavis vel flavo-croceis; alis subfumatohyalinis, stigmatate fulvo, radice et tegula albido-notatis; tibiis tarsisque flavis, posticis apice nigris; ♀: ore piceo; orbitis frontalibus rufescentibus; annulo antennarum, margine supero colli scutelloque, albis; segmentis 2 et 3 abdominis rufis, 6 et 7 macula dorsali alba; alis fusciscenti-hyalinis, stigmatate fulvo, tegula nigricante; pedibus nigris, anterioribus geniculis, tibiis et tarsis rufo-fulvis, posticis ima basi femorum basique tota tibiatarum et tarsorum rufo-fulvis; coxis posticis subtus scopula distincta vel saltem indicata — ♂ ♀ (Long. 12—18 millim.).

WESM. Ichn. Otia 20. 18. ♂ ♀.

Hab. in Suecia media et meridionali, passim. In umbellatis mense Junii a me sæpe observatus.

I. confusorio proximus. Caput pone oculos angustatum, parum buccatum. Antennæ maris porrectæ, setacæ; feminæ involutæ, apicem versus paullo tantum attenuatæ, articulo 6:to flagelli quadrato. Area metanoti superomedia quadrata (♂) vel latitudine sua nonnihil longior (♀); areæ laterales confluentes. Postpetiolus subtiliter aciculatus.

34. *I. bucculentus* WESM. — Pag. 60.

Obs. Mas: margine genarum infra basin mandibularum distincte dilatato; area metanoti superomedia latitudine nonnihil longiori; tarsis flavidis, posticis vix infuscatis; facie nigro-notata. — *Femina:* capite a fronte viso subquadrato; clypeo apice truncato, marginato, parce punctato; mandibularum dente superiore obtuso; tarsis posticis apice articulorum sæpius obscuro.

Femina mare frequentior occurrit.

33. *I. suspiciosus* WESM. — Pag. 62.

Obs. Mas: area superomedia metanoti latitudine sua haud longiori; facie nigro-notato; tarsis posticis totis flavis.

Ich. stramentarius GRAV. ad speciem propriam referri de-

bet. Confr. TISCHB. Stett. Ent. Zeit. XXXIV. 420. 61. ♀ et HOLMGR. Ichn. Tiroliae 2.

Mas femina frequentior occurrit. Flores umbellatarum sæpe visitans.

35—36. **I. clitellarius** HOLMGR. n. sp.

Parum nitidus, punctatus, niger; ♂: ore, clypeo, facie tota vel maximam partem, initio orbitalium frontium, scapo antennarum subtus, collo superne, macula cuneata ante alas, linea infra alas scutelloque, stramineis; segmentis 2—4 abdominis flavo-croceis; stigmatibus alarum fulvo, radice et tegula flavis; pedibus anterioribus fulvescenti-flavidis, coxis maxima ex parte femoribusque plaga magna nigris, posticis nigris, macula trochanterum tibiisque flavis, his apice nigris, tarsis fulvescenti-flavidis; ♀: ore orbitisque frontalibus rufescentibus; annulo antennarum lato, scutello maculaque segmentorum 5—7 abdominis, albis; segmentis 2 et 3 dilute rufis, croceis vel fulvo-stramineis; stigmatibus alarum fulvo, radice et tegula sordide testaceis; tarsis omnibus rufis vel fulvis; tibiis anterioribus stramineis apice rufo, posticis concoloribus apice nigro — ♂ ♀ (Long. 12—18 millim.).

I. suspiciosus HOLMGR. Ichn. Suec. 62. 35. (pro parte).

Hab. per omnem Sueciam, minus frequens.

Species valde affinis *I. suspicioso* WESM. Caput margine genarum infra basin mandibularum vix dilatato. Area supero-media metanoti latitudine sua haud longior. Postpetiolus distincte aciculatus. Segmentum 2: dum abdominis in ♂ gastrocælis profunde exculptis, margine postico obliquo, spatio interjacente area media postpetioli nonnihil angustiori. Coxæ posticæ subtus confertissime aciculato-punctatæ, opacæ, interne subcarinulatæ.

38. **I. decipiens** HOLMGR. — Pag. 69.

Quum hæc species jam a Cel. GRAVENHORST sub nomine *Ichn. multipictus* descripta fuerit, nomen a nobis impositum mutandum:

38. *I. multipictus* GRAV.

GRAV. Ichn. Europ. I. 347. 132. ♀.

WESM. Rem. Crit. 43. ♀.

Ich. decipiens HOLMGR. Ichn. Suec. 69. 38. ♂ ♀.

In Scania a Cel. THOMSON quoque inventus.

39. *I. terminatorius* GRAV. — Pag. 70.

Obs. Mas, quem in Ichn. Svec. p. 70 sub hoc nomine descripsi, ad aliam speciem sive dubio pertinet.

Mas (verus). Caput nigrum, ore, clypeo, facie et initio orbitalium frontaliū, flavis. Antennæ nigræ, scapo subtus macula flava. Thorax niger, margine supero colli, linea vel macula cuneata ante alas, puncto vel lineola infra alas scutelloque, flavis. Abdomen nigrum, segmentis 2 et 3 flavis, ex parte sæpius croceis; 4 interdum angulis basalibus flavis. Alæ flavescenti-hyalinæ, nervis et stigmatibus fulvis, radice et tegula flavis. Pedes coxis et trochanteribus nigris; femoribus anterioribus nigris apice late flavo vel latere antico toto concolore, posticis nigris; tibiis flavis, posticis apice nigris; tarsis omnibus totis flavis.

WESM. Mantissa 27 N:o 51:ter — TISCHB. Stett. Ent. Zeit. XXXIV. 423. 71.

Hab. in Ostrogothia, ubi marem unicum detexi. — E Tirolia specimina utriusque sexus mecum communicavit Prof. HELLER.

(Continuatur).

OM

EN NYLIGEN ÅTERFUNNEN SVENSK NATTFJÄRIL

AF

CHRISTOPHER AURIVILLIUS.

I andra bandet af sina memoïrer¹ berättar DE GEER, att han en gång på en liten holme i Bottniska viken påträffade

¹ DE GEER, CARL: Memoires pour servir à l'histoire des insectes. Stockholm 1771. II part. I. p. 416.